

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2557 ISSN 1906 - 7062

แนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียน โรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

*Guidelines for Developing the 8 Basic Moralities of
Students*

*Banprakhong school under Buriram Primary Edu-
cational Service Area Office 1*

ศิลปกร จุมพิช¹

ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ²

สาธิต ผลเจริญ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ปกครอง จำนวน 148 คน ได้จากการสุ่มจากประชากร ส่วนครูผู้สอนจำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 7 คน ตัวแทนชุมชนจำนวน 9 คน

1 ค.ม.การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2 ศศ.ด.พัฒนศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3 ด.ด.พัฒนศึกษา อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ใช้ประชากรสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการระดมสมอง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และวิธีการระดมสมอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสามัคคีด้านความสะอาด ด้านความสุภาพ ด้านความขยัน และด้านความประหยัด

2. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีการหาแนวทาง 3 ด้าน คือ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน และด้านความสุภาพ โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอนแบบโครงงาน มีการอบรมคุณธรรม ฝึกมารยาทไทย และต้องสร้างความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาทางวิชาการอย่างสมดุล การมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลความประพฤติ และระแวดระวังปัจจัยเสี่ยง รวมถึงการสร้างความร่วมมือประเินผลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานอกจากความร่วมมือของผู้ปกครอง กับครู ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนแล้ว ชุมชนก็ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจงกับผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทราบถึงแนวทางเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการให้มีการดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังเกิดเป็นรูปธรรม พัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา คุณธรรมพื้นฐาน

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to study the practice ethical developing the 8 basics moralities of students Banprakong school under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 , 2) to study guidelines for ethical developing the 8 basic moralities of students Banprakong school under Buriram Primary Educational Service Area Office 1. The samples were 148 parents from the population random 9 teachers, 7 basic boards school, 9 community representatives. The sample population for use brainstorming techniques. From a sampling of 14 people. The research instrument and method used to collect data were questionnaire and brainstorm method. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study were as follows:

1. The practice on 8 basics moralities students of Banprakong school under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 both as a whole and in each aspect were at the high level. in descending order, with the average of the high to the low side of kindness, integrity, the discipline the unity, hygienic ,the polite side, diligence and frugality.

2. Guidelines for Ethical Developing the 8 basic moralities of students Banprakong school under Buriram primary educational service area office 1, to create a partnership between teachers and parents closely. Whether correct understanding about moral development, coupled with balanced academic development. To provide a better understanding to parents, Participation, conduct surveillance. Vigilance and risk factors including the creation of collaborative assessment is to obtain information that is useful to the development community must be involved in its development. And ethical development requires a variety

of activities in the teaching and learning of teachers and fielded every moral learning seriously and continuously.

3. The additional opinion were school should have held meetings with parents and the community informed of ethical development on the 8 basic moral of students for the better and live happily in society.

Keyword: Development Basic moral

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาก ทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีส่วนผลักดันให้ความเป็นอยู่ของคนในสังคม มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม สังคมถูกครอบงำจากอิทธิพลทางด้านวัตถุ มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อการอยู่รอดมากขึ้นทำให้คนละเลยที่จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม จากการพิจารณาธรรมชาติของเด็กโดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษา เด็กจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการอยากรู้อยากเห็นเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในเด็กในวัยนี้ จะทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ในสิ่งที่ดีงาม เป็นพื้นฐานของจิตใจที่จะนำไปสู่การกระทำที่เหมาะสม รู้จักเลือกรับสิ่งที่มีคุณค่าให้อยู่ในจิตใจ จึงควรเร่งปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ให้อยู่ในจิตสำนึกของเด็กจะทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

ในขณะที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิต ของผู้คนนั้นทุกประเทศ ต่างก็มุ่งมั่นที่จะแข่งขันกันพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยีของตนเอง จนทำให้ละเลยเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีแต่ความเจริญมั่งคั่งทางด้านวัตถุแต่ขาดแคลนความมั่นคงทางด้านจิตใจผู้คนไม่สนใจในเรื่องของศาสนาและจิตวิญญาณต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

ภาคเหนือ (2544 : 1) ที่เสนอไว้ว่าคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม เคยเป็นตัวกำกับควบคุมแนวคิดแนวปฏิบัติของคนแต่ปัจจุบันกลับถูกละเลยหรือสืบลื่อนไปจนถึงขั้นที่ทำให้คนจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากคิดว่าคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ส่งเสริมความเจริญทางด้านวัตถุ และการที่วัตถุนิยมมีอิทธิพลเหนือคุณธรรมนี้สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมที่ขาดการยึดถือคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ขาดความรับผิดชอบความมีระเบียบวินัยความซื่อสัตย์สุจริตรวมถึงปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดโสเภณีและปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรมเป็นต้น ดังที่ บัณฑิต อึ้งสุกล (2545 : 73) กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็นแนวทางของบุคคลในการตัดสินใจการกระทำสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถึงงามถูกต้องควรปฏิบัติการกระทำสิ่งใดเป็นสิ่งที่ผิดไม่ถูกไม่ควรทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไรก็ตามจากสภาพการณ์ในสังคมปัจจุบันนี้การขาดคุณธรรม จริยธรรมล้วนแต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ฉ้อโกงสถานภาพของตนการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรการขาดความสำรวมด้านกิริยามารยาทการไม่ให้ความเคารพแก่ผู้ใหญ่ไม่สนใจในเรื่องของศาสนาย่อยหย่อนในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมสิ่งที่ปรากฏเหล่านี้ล้วนแสดงถึงอิทธิพลของค่านิยมที่ผิดๆ ที่ส่งผลถึงการปฏิบัติตนที่ผิดทำนองคลองธรรมตามมา วิฤตในเรื่องของคุณธรรมที่สังคมกำลังเผชิญอยู่หากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขแล้วในที่สุดสิ่งเหล่านี้ก็จะกลายเป็นตัวบ่อนทำลายสังคมของเราจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยต้องเริ่มด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนก่อนโดยเน้นในเรื่องการสอนคุณธรรมพื้นฐานในโรงเรียนเพื่อปลูกจิตสำนึกของเด็กเหล่านั้นให้เกิดความเคยชินและติดตัวเป็นนิสัย

สำหรับในด้านการศึกษานั้นได้ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544 : 7) ได้กำหนดเรื่องของค่านิยมไว้ในจุดมุ่งหมายคือเห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเองปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ จึงเป็น

ข้อกำหนดให้ทุกสถาบันการศึกษาต้องมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดย สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้วยเหตุนี้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้มีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้อง กับความมุ่งหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สถานศึกษาจึงต้องยึดเป็นแนวปฏิบัติและถือเป็น หน้าที่

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวโรงเรียนบ้านประคองสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 เป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่มีบทบาท หน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ได้ทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมและจัดทำโครงการต่างๆ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการอย่างชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมของ นักเรียนแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมที่สมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรม เป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตน จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการ พัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความ มีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคีและความมีน้ำใจ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552:2) หากคุณธรรมที่กล่าวมานี้เกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ตลอดจนประเทศใดแล้วโดยเฉพาะประเทศไทยนั้นก็จะพ้นวิกฤติ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สามารถพัฒนาชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นสังคมคุณธรรมนำ ความรู้ชีวิตของคนในชาติคงจะดีกว่าเดิมสังคมไทยจะสงบสุขกว่านี้ประเทศไทยก็คง เป็นไทยอยู่ตลอดไปมีการพัฒนาอย่างรุดหน้าไม่ด้อยกว่าประเทศใดในโลกนี้ทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียน โรงเรียนบ้านประคองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 อ้างถึงใน พิสนุ พงศรี. 2551 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองจำนวน 123 คน แล้วทำการสุ่มแบบกระจายตามระดับชั้นต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรวมกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 148 คน ประกอบด้วย

ครูผู้สอน จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 7 คน
ตัวแทนชุมชน จำนวน 9 คน และผู้ปกครอง จำนวน 123 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การระดมสมองโดยวิธี Panel Discussion เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านในเขตบริการ จำนวน 3 คน ครู จำนวน 3 คน เจ้าอาวาสวัดประคองราษฎร์ จำนวน 1 รูป ตัวแทนนักเรียน จำนวน 2 คน และผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนชุมชน จำนวน 205 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 คน ได้จากการสุ่มประชากรผู้ปกครองนักเรียน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 อ้างถึงใน พิสนุ พองศรี. 2551 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองจำนวน 148 คน จำแนกเป็นผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 40 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 56 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 52 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ส่วนครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และการระดมสมองโดยใช้วิธีการ Panel Discussion ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือแล้วนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่โรงเรียนบ้านเมืองยางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 จำนวน 30 คน แล้วจึงนำ แบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.925 ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแนบแบบสอบถามไปโรงเรียนบ้านประคอง ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 173 ฉบับ ได้รับคืน 173 ฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อย 100

วิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
- 1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม
- 1.3 กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้ว

บันทึกข้อมูล

1.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าที่ต้องการดังนี้

1.4.1 การศึกษารายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ

แบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.4.2 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมระดมสมอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

2.1 ผู้วิจัยถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปมาพิจารณา ร่วมกับการจดบันทึกของผู้วิจัย แล้วทำความเข้าใจในภาพรวมตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน

2.2 วิเคราะห์โดยตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในลักษณะเชิงคุณภาพ โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน (Inductive Method) แล้วนำมาบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ได้ผลการวิจัยดังนี้ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 173 คน ส่วนใหญ่ เป็นหญิง ร้อยละ 62.43 เป็นผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 85.55

การปฏิบัติตนตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ โดยภาพรวมและรายด้าน การปฏิบัติตนตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนชุมชน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความประหยัด และด้าน

ความขยัน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ คือด้านความมีน้ำใจ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสามัคคีด้านความสะอาด ด้านความสุภาพ ด้านความขยัน และด้านความประหยัดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านความขยัน มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 1 และข้อ 3 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 มีความจริงจังและตั้งใจในการทำงานข้อ 3 มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตือรือร้นในการเรียน และข้อ 2 มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้งต่อปัญหาและอุปสรรค ตามลำดับ

ด้านความประหยัด มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 1 รู้จักเก็บออม ข้อ 2 ใช้วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับงานและคุ้มค่า และข้อ 4 ปิดน้ำ ปิดไฟ เมื่อเลิกใช้เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ตามลำดับ

ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 4 ไม่ใช้ เล่ห์เหลี่ยมโกงผู้อื่น ข้อ 6 มีความจริงใจต่อเพื่อนไม่ลำเอียง หรือมีอคติ และข้อ 5 นำสิ่งของส่งคืนเจ้าของเมื่อเก็บได้ ตามลำดับ

ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกันเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 3 ตรงต่อเวลาไม่เข้าเรียนสาย ข้อ 2 ปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน และข้อ 1 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามลำดับ

ด้านความสุภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 5 ให้ความเคารพต่อบิดา มารดา และครู ข้อ 1 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ และ ข้อ 4 พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ตามลำดับ

ด้านความสะอาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 6 เข้าร่วมกิจกรรมในการบำเพ็ญประโยชน์ ข้อ 5 รักษาความสะอาดของสิ่งของเครื่องใช้ และข้อ 4 ทิ้งขยะลงถังขยะ ตามลำดับ

ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 4 รู้จักหน้าที่ของตนเองทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดีข้อ 2 ช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่มด้วยความเต็มใจ และข้อ 3 ไม่เห็นแก่ตัวร่วมรับผิดชอบปรับปรุงงานของกลุ่ม ตามลำดับ

ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 5 ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ข้อ 3 ช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกายและสติปัญญา และข้อ 4 มีความรักเมตตาต่อสัตว์ ไม่รังแกสัตว์ ตามลำดับ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
จากการระดมสมอง ได้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ได้แนวทางในการพัฒนาดังนี้

ด้านความซื่อ

1. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการปฏิบัติ
2. ควรมีตารางการทำงานและบันทึก ในแต่ละวันโดยมี ครูผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน
3. ควรมีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกโรงเรียน
4. ควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในเวลาว่าง
5. ครู ผู้ปกครอง มีการมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบทั้งงานที่บ้าน และที่โรงเรียน
6. ครูมีการตรวจสอบงานทุกครั้งที่มีการมอบหมายงานเพื่อให้

นักเรียนทำงานให้เสร็จตามเวลา

ด้านความประหยัด

1. โรงเรียนควรมีการจัดโครงการออมทรัพย์และกิจกรรมสหกรณ์
2. ครูผู้สอนควรมีการฝึกปฏิบัติงานเป็นประจำโดยเฉพาะกิจกรรม
โครงการ งานช่าง งานเกษตร งานประดิษฐ์
3. โรงเรียนควรมีการรณรงค์การประหยัดน้ำประหยัดไฟ
4. โรงเรียนควรมีการออกกฎระเบียบในการใช้ และการนำสิ่งของ
มีค่ามาโรงเรียน
5. ครูผู้สอนควรมีการฝึกงานประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จากเศษวัสดุ
เหลือใช้ให้เป็นอาชีพ จัดตั้งธนาคารขยะ เปลี่ยนเศษขยะเป็นรายได้
6. นักเรียนมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายส่วนตัว

ด้านความสุขภาพ

1. ครู และกรรมการนักเรียนควรมีการยินรับนักเรียนทุกวันทั้งหน้า
ประตูโรงเรียน
2. โรงเรียนควรมีการอบรมมารยาทไทยทุกวันสุดสัปดาห์ และ
อบรมธรรมะทุกเดือน
3. โรงเรียนควรมีการกำหนดระเบียบในการแต่งกายของนักเรียน
โดยมีการตรวจเครื่องแต่งกายทุกวันในตอนเช้าก่อนเข้าโรงเรียน
4. ครู ผู้ปกครอง ทำตัวเป็นต้นแบบในการพูดจาของนักเรียน
5. ครูควรมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน
6. โรงเรียนควรมีมาตรการลงโทษโดยการปรับนักเรียนที่พูด

คำหยาบ หรือให้บำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน
โรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคม เขต 1
มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การปฏิบัติตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโดยรวมอยู่ใน

ระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาจากด้านความประหยัด ด้านความขยัน และด้านความสุภาพ การปฏิบัติตนของนักเรียนยังมีการปฏิบัติที่อยู่ในระดับท้ายต้องพัฒนามากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรม และโครงการพัฒนาคุณธรรมต่างๆ เน้นการพัฒนาคุณธรรมในด้านอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การพัฒนาคุณธรรมทั้ง 3 ด้านนี้ไม่ได้รับการพัฒนาไปอย่างที่ควรจะเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี สารพิทักษ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาคุณธรรม ด้านความประหยัด ด้านความขยัน และด้านความมีวินัย ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในด้านที่เป็นปัญหา สถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกับผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ผู้ปกครองควรเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้น มาลัยวัลย์ วงศ์ใหญ่และคณะ (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2550 พบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาที่ควรเร่งพัฒนาในภาพรวมคือคุณธรรมด้านความขยัน ประหยัด มีวินัย และน้ำใจ งานวิจัยของมณฑนา ไทยแท้ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี พบว่าก่อนการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน พบพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความประหยัด ส่วนในด้านของปัจจัยทางสภาพแวดล้อมก็มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมของนักเรียน เพราะเด็กในวัยนี้มักจะมีพฤติกรรมเลียนแบบ อันได้มาจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน กลุ่มเพื่อนและสื่อแขนงต่างๆ เด็กสามารถรับได้หลากหลายรูปแบบ ยิ่งในยุคที่โลกไร้พรมแดนสื่อต่างประเทศยิ่งมีบทบาทมาก ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ง่าย และถ้าเด็กไม่ได้รับการชี้แนะที่ถูกต้องและไม่สามารถแยกแยะความเหมาะสมได้เอง ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น เด็กชอบแต่งตัวตามแฟชั่น มีนิสัยใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยทางสภาพแวดล้อมจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติตนและการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ โรงเรียนต้องพัฒนาด้านที่การปฏิบัติตนของนักเรียนอยู่ในลำดับที่ต่ำ มี 3 ด้าน คือ ด้านความประหยัด ด้านความขยันและด้านความสุภาพ โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอนแบบโครงงาน มีการอบรมคุณธรรม และฝึกมารยาทไทย สร้างความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาทางวิชาการอย่างสมดุล การมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลความประพฤติ และระแวดระวังปัจจัยเสี่ยง รวมถึงการสร้างความร่วมมือประเินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา นอกจากความร่วมมือของผู้ปกครอง กับครู ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนแล้ว ชุมชนก็ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย กลุขกลาง (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาของปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนสูงจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีปัญหาต่อการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนมากที่สุด คืออิทธิพลของสื่อมวลชน รองลงมาคือสภาพแวดล้อมทางบ้าน และปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามผู้ปกครองและครูควรร่วมมือกันหาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมและสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 29) ที่ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรม”โดยสนับสนุนให้นักศึกษาทำกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรม เข้าร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาสังคมด้านต่างๆ นอกจากนี้ผู้ปกครองก็มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาโดยผู้ปกครองควรให้การเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้น และควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสำเร็จนั้นนอกจากความร่วมมือระหว่าง ครู ผู้ปกครอง ชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมแล้ว การพัฒนาคุณธรรมต้องอาศัยกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนของครู สอดแทรกคุณธรรมทุกๆ สารการเรียนรู้ทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องสอดคล้องกับอนันตพร เจนการกิจ (2550) ศึกษาการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมที่โรงเรียนจัดอยู่แล้วจัดเป็นประจำต่อไป โดยจัดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมและหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของกำแหง จิตมาก (2548 : 113) แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนและกรมวิชาการ (2545 : 1-2) ที่กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติอย่างครบวงจร โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่นลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนบ้านประคอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สามารถประมวลเป็นข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและเสริมแรง โดยเปิดโอกาสให้ครูที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นักเรียน ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และให้การเสริมแรง
2. โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม ในส่วนที่นักเรียนยังปฏิบัติไม่เป็นที่น่าพอใจ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาคุณธรรมในด้านนั้น ๆ
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกคุณธรรม สอนเน้นการปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรมโครงการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน
4. โรงเรียนมีโครงการฝึกอบรมมารยาททุกวันศุกร์อบรมคุณธรรมทุกเดือน และเข้าค่ายคุณธรรมทุกภาคเรียน

5. มีการประชาสัมพันธ์จัดส่งข่าวสารถึงผู้ปกครองชุมชน ให้ช่วยพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนโดยนำเสนอความรู้ความสำเร็จของบุคคลด้านคุณธรรม
จริยธรรมต่อสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน
- 8 ประการ ในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัยปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับ
นักเรียน
3. ควรมีการวิจัยศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานให้กับ
นักเรียน
4. ควรมีการวิจัยรูปแบบวิธีการพัฒนาคุณธรรมด้านอื่นๆ เช่น ความกตัญญู
กตเวที ความซื่อสัตย์สุจริตความรับผิดชอบวิธีการรู้เท่าทันคน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ**. ค้นเมื่อ วันที่ 10 มีนาคม 2552 จาก <http://www.moe.go.th>.
- กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ. (2544). การส่งเสริมการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เกียรติศักดิ์ ชาร์กซ์. (2555). **ปัญหาวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน**. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/blog/jame/203528> .
- กำแหง จิตตะมาภ. (2548). การศึกษาแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง.ปริญญาานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บัญชาอึ้งสกุล. (2545, สิงหาคม). **วิกฤตศีลธรรมการส่งเสริมจริยธรรมและค่านิยมที่สร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน**. วารสารวิชาการ. 5(8) : 72-79.
- พิษณุ ฟองศรี. (2551). **การวิจัยในชั้นเรียน หลักการและเทคนิคการปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสหสาขาทรัพยากรพิมพ์ จำกัด.
- มณฑนา ไทยแท้. (2550). **กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี**. ค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2556. จาก <http://www.vcharkarn.com/vservice/showkratoo.phpPid=3651>.
- มาลัยวัลย์ วงศ์ใหญ่ และคณะ. (2550). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรดิตต์ ปีการศึกษา 2550**. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2556. จาก <http://202.143.168.214/uttvc/malaiwan/test01.htm>.
- วิชัย กลุขกลาง. (2546). **การศึกษาปัญหาของปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนา**

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา
อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. ปริญฐานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้น
ฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
อนันตพร เจนการกิจ. (2550). การศึกษาการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร อำเภอท่าช้าง
จังหวัดสิงห์บุรี. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2555.จาก www.vcharkarn.com.
อรุณี สารพิทักษ์. (2553). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.
บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.